Бүхы орокуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-монголой ҮНЭН

№ 108 (4228)
1943 оной
МАЙН
23
воскресенье
Сөм 20 мүнгөн

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй,
БМАССР-эй Верховно Советэй ба
ВКП(б)-гэй Улан-Удын ГК-гэй орган

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ ТУХАЙ ЭРТЭЭНҺЭЭ АНХАРАГТЫ!

БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта үбһэ тэжээл бэлдэхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганууд зохёожо гаргаба. Энэ тогтоолынь манай газетын мүнөөдэрэй номерто тунхаглагдаһан байна.

«Колхозуудта ба совхозуудта адуу малай тоо толгойе олошоруулан үсхэхэ ба тэдэнэй ашаг үгэлгые ехэ болгохо хэмжээнүүд тухай» Союзна Совнарком ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй байгша оной апрель һара соо гаргаһан тогтоолые хүсэндэнь оруулхын түлөө большевистскэ хатуу зоригтойгоор тэмсэхэ зуураа, манай республикын партийна ба советскэ организацинууд, газартаряалангай органууд, колхозуудта ба совхозуудта **жэл бүри олон болжо байгаа адуу малдаа хэрэгтэй үбһэ тэжээлые элбэг ехээр бэлдэхэ тухай эртээнһээ анхарха ёһотой.** Хамтынгаа малда хүрхэ шэмэтэй һайн ба бүдүүн тэжээлые дутамагтүй хүргөөр бэлдээд байгаа хадаа, үхэр малаа тобир тарганаар ондо оруулжа, тэдэнэй тоо толгойе олошоруулхын хажуугаар, мяха тоһо ба арһа нөөһө гэхэ мэтые элбэг ехээр абахамнай лабтай.

Хабар болоходо үбһэ һолоомоор дутажа, үхэр малаа үхүүлдэг ушарнууд манай колхозуудта үсөөн бэшэ үзэгдэг байна. Энэнь юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ: тэдэ колхозуудай правлени, тэндэхи партийна, советскэ организацинууд үбһэ сабшаха ба силос дараха хүдэлмэридэ саг болзор соньь бэлэхэл түхеэрэлгэ хэдэгтүй ба үбһэ хүряалгые муугаар үнгэргэдэг байха юм. Тиимэ хадаа адуу малдаа хүрхэ үбһэ тэжээл хүсэлөөр бэлдэжэ шадаганагүй гээшэ.

Адуу мал үсхэбэрилдэг манай республикын колхозуудта ба совхозуудта фронт ба гүрэндөө малажалай продукци улам сөөрэ үгэжэ байха ёһотой байһаниинь мэдээжэ. Тиихын тулада, түбхын түрүүндэ үхэр малдаа хэрэгтэй шэмэтэй ба бүдүүн тэжээл элбэгөөр бэлдэхэ тухай эртээнһээ анхарха ёһотойбди. Энээн тухай мүнөө үедэ артелиин правлени бүхэн, хүдөө нютагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд бүгдөөрөө анхарал оролдолгоо гаргажа, зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Партиа ба правительствын үгэһэн даалгабарие бөөлүүлэн социалистическэ малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада, эгээ энэ гэһэдэр юу хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ: үбһэ нотоо ехээр үргүүлжа, тэрэниие үрилтэ тэлэтэгүйгөөр хүряажа абаха бэлдэхэл хэгэ хэрэгтэй. БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол аймагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд үбһэ тэжээл бэлдэхэ түсэбөө дүүргэхын тулада ямар ажал хүдэлмэри хэхэ бүтээхэ байһан тухайнь тодорхой заабари үгэнэ.

Мүнөө жэлдэ колхозуудта урдань сабшаха байһан газарһаа гадна, мүн үрэнэй фондын газарые ба ой модон соохи талмай соорхойнуудые гэхэ үү, али богонёор хэлэбэл сабшажа боломорр бүхы участогууд дээрэхи үбһэ ногоое суглуулжа абаха ёһотой. Тиимэ-һээ, колхоз бүхэн «1943 ондо БМАССР-эй хүдөө-ажахые хүргжөөхэ үрэнэй түсэб тухай» республикын Совнаркомой ба партийн Обкомой гаргаһан тогтоолой ёһоор сабшалан хадалан дээрээ агротехническэ хэмжээ-ябуулганууде һайнаар бэелүүлхэ ёһотой. Энэ майн 25-һаа июниин 5 хүртэр сабшалангай газар дээрэхи модо шулуу ба харганаа бургаажа түүхэ ажалда колхознигууд, һурагшад, хүдөөгэй зониие олоор гаргаха болоно. Сабшалангаа һайжаруулха хэрэгтэ манай герасимовецууд угаа ехэ ажал бүтээхэ байна. Тиимэ хадань, луговодческо звенонуудай хүдэлмэриень дары һэргэхэ саг тулаа.

Манай эндэ зарим нютагуудта хабар орой болтор сабшалан хадалан дээрээ үхэр малаа бэлшээдэг зантай байхэ юм. Мүнөө жэлдэ тэрэ муу заншалаа оргижо, үбһэ ногооной жэгээ һайнаар ургаха услови олгохо шухала.

Обком ба Совнарком болбол үбһэ сабшаха ба тармаха, силос хэршэхэ машина зэмсэгүүдые һэльбэн заһаха хүдэлмэриие июниин 20-һоо оройтонгүй дүүргэхыень Наркомзем, аймисполком, ВКП(б)-гэй айком, МТС-эй директорнүүд ба политотделнүүдэй начальнигуудые үялгаһан байна. Баһа хажуур тармуур, алха дүшэ гэхэ мэтын гар багажа зэмсэгүүдые заһажа бэлэн болгохо ба шэнээр түхеэрхэ ябадалые мүн лэ тэрэ болзор хүртэр дүүргэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэлдэ үбһэ сабшаха ба силос дараха түсэбтэ даалгабаринууд гансахан полеводческо бригадада бэшэ, мүн малажалай фермэнүүдтэшье үгтэхэ байһан хадань Обком ба Совнарком болбол малажал дээрэ хүдэлжэ байһан колхознигууде үбһэнэй хүдэлмэриин үедэ полеводческо бригада худар шэлжүүлэн оруулжа болохогүй гэжэ колхозуудай правленинүүдые хорибо.

Колхозуудта үбһэ сабшалгада бэлэдхэл түхеэрэлгэ хэхынгээ хажуугаар 1943 ондо силос дараха түсэбэйнгөө ёһоор хэрэглэгдэхэ силосой нүүгэ ба траншейнүүдые бэлэн болгохо ёһотой.

Үбһэ тэжээл бэлдэхэ тухай Обком ба Совнаркомой тогтоолтой үргэн олон колхознигуудые һайса танилсуулжа. 1943 ондо адуу малдаа шэмэтэй ба бүдүүн тэжээл элбэг ехээр бэлдэжэ хадагалхын түлөө эртээнһээ анхаралаа табиха гээшэ хүлөө нютагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд үбһэ тэжээл бэлдэхэ түсэбөө дүүргэхын тулада ямар ажал хүдэлмэри хэхэ бүтээхэ байһан тухайнь тодорхой заабари үгэнэ.

БМАССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй Обкомдо

Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта 1943 ондо үбһэ тэжээл бэлдэхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай

Бурят-Монгол АССР-эй колхозуудта 1943 ондо бүдүүн тэжээл бэлдэхэ ба силос дараха тушаа үрэнэй түсэбые хаһа саг соонь дүүргэхын зорилгоор БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол республикын колхозуудта үбһэ сабшаха, хаглан тэжээл бэлдэхэ ба үбһэ хүряаха болон силос хэршэхэ машинануудые һэльбэн заһаха түсэбые баталаад, иимэ тогтоол гаргаһан байна гэбэл:

1. Аймисполком ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые нигэжэ үялгалба:

а) байгша оной майн 20-һоо оройтонгүй үбһэ сабшалгын түсэбые колхозуудта хүргэжэ үгэхэ, тиихэдэ үбһэ хүряаха хүдэлмэриин түсэбые зохёохо ба бригада болон звенонуудта хүргэхэ ябадалые энэ оной июниин 1 хүртэр хэжэ дүүргэхэ;

б) үрэнэй газарай фондын сабшалангые ба үбһэ сабшажа боломорр ой модон соохи талмай соорхойнуудые энэ оной майн 25 хүртэр колхозуудта даалгажа үгэхэ. Үбһэ ногоосны сабшажа боломорр газарай участогуудые (зальца, амарһан газар) колхоз бүхэндэ элирүүлэн олоод, бригадануудта даалгажа үгэхэ;

в) байгша оной майн 25-һаа оройтонгүй бүхы колхозуудта герасимовецкэ звенонуудые бүридхэн хүсөөгөөд, «1943 ондо БМАССР-эй хүдөө-ажахые хүргжөөхэ үрэнэй түсэб тухай» БМАССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюрогой тогтоолоор тогтоодоһон сабшалан хадалан дээрэ агротехническэ хэмжээ-ябуулганууде бэелүүлхэ үсөөд, бригадануудта даалгажа үгэхэ;

г) байгша оной майн 25-һаа июниин 5 хүртэр сабшалангай газарые эллэбын бог бургаг модо шулуу ба харганаа бургаажаһаа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ колхознигууд, һурагшад, хүдөөгэй зониие олоорынь гаргаха ябадалые эмхидхэхэ.

2. Сабшалангай газар дээрэ хабар орой болтор үхэр малые адуулха ябадал үбһэ ногооной үргахадань һаал түбэг хэдэг гэжэ хараадаа абаад, сабшаланда хэрэглэгдэдэг ба хэрэглэгдэхээ байһан участогууд дээрэ үхэр мал адуулха ябадалые майн 15-һаа хойшо хэжэ болохогүй гэжэ колхозуудые хоригоо.

3. Үбһэ сабшаха ба хүряаха, силос хэршэхэ машина зэмсэгүүдые һэльбэн заһаха хүдэлмэриие июниин 20-һоо оройтонгүй дүүргэхыень Наркомзем, Аймисполком ВКП(б)-гэй Айкомуудта МТС-эй директорнүүд ба политотделнүүдэй начальнигуудые болон колхозой правленинүүдые (хажуур, алха дүшэ, тармуур, аса гэхэ мэтэ) һэльбэн заһаха ба шэнээр түхеэрхэ.

4. МТС-үүдтэ бии байһан тракторна силосорезкэнүүдые шалгажа үзөөд, тэдэниие июниин 10-һаа оройтонгүй хүсэд заһажа бэлэн болгохо тушаа хэмжээ абаха ба тэдэ машина зэмсэгүүдые үбһэ тэжээл силосовалха хүдэлмэри дээрэ хэрэглэхэ түсэб зохёохо хэрэгтые БМАССР-эй Наркомземдэ (нүхэр Балковта) даалгаха.

5. Үбһэ хүряаха ба силос хэршэхэ машинануудта хэрэгтэй запас частьнуудые колхозуудай хэрэглэжэ байһан эрилтыень хүсэд хангахаар байгша оной июниин 5-һаа оройтонгүй аймагуудта абаашажа үгэхыень «Сельхозснабые» үялгалха.

6. Үбһэ хүряаха ба силос хэршэхэ машинануудта хэрэгтэй запас частьнуудые бэлэдхэхэ тушаа «Селхозснабай» захилтые байгша оной июниин 1-һээ оройтонгүй дүүргэхыень «Металлюширпотреб», «Лесосудомашстрой» заводуудай директорнүүдые үялгалха, баһа «Сельхозснабай» захилтаар үбһэ хүряаха ба силос хэршэхэ машинануудта хэрэгтэй детальнуудые механическа ёһоор нарижуулан зохёожо дүүргэхыень 1-дэхи ба 2-дохи номерой түмэрзамай училищануудай директорнүүдые үялгалха.

7. Косилкануудта хэрэгтэй 5.000-һаа доошо бэшэ сегментнүүдые Улан-Удын МТМ-дэ штамповалжа байгша оной июниин 5 хүртэр бэлэн болгохыень БМАССР-эй Наркомземдэ (нүхэр Балковта) даалгаха.

8. Колхозуудта хэрэгтэй хажуур сохихо 1.500 дүшэ ба мүн 1.500 алха дархалжа, энэ оной июниин 20 хүртэр бэлэн болгохыень Ажалай резервнүүдэй Управление (нүхэр Антонов) ба мүн энэ болзор соо гар хажуур үрэхэ 10.000 бүлюу ба косилкын мюрөө үрэхын тулада 1.000 точильна шулуу бэлэдхэхыень Многопромсоюзые (нүхэр Хацановые) үялгалха.

9. Үбһэ сабшалгада олоогоо жэгдэрэн орохо болзорые үбһэ ногооной сэсэглэхэ үедэ, зүүгөөр байгша оной июлиин 7-һоо оройтонгүй эхилхэ гэжэ тогтоохо.

10. Үбһэ хүряаха ба силос дараха түсэбтэ даалгабариие полеводческо бригадаһаа гадна, мүн малажалай фермэнүүдтэшье хүргэхыень колхозуудта һайшаан дурадхаха. Тиимэһээ үбһэ хүряалгын үедэ малажалай хүдэлмэрилэгшэдые полеводческо бригада худар шэлжүүлэн оруулжа болохогүй гэжэ колхозуудай правленинүүдые хоригоо.

11. Үбһэнэй хүдэлмэриин эхилхэһээ 7—10 үдэр үрэ тээ иимэ ажал бүтээхыень колхозуудта дурадхаха гэбэл:

а) хажуур сохихо ба косилкануудай хүрөө хурсадхахын тулада дүйтэй шадамар колхознигуудые томилжо табиха;

б) бригадануудта үбһэ сабшаха ба һармаха машинануудые заһажа ябахын тулада нүүдэл күзэницануудые түхеэрхэ;

в) косилкануудта хэрэгтэй запас модон шатунуудые ба бусад түргөөр элэдэг частьнуудые дутамагтүй хүрхөөр үбһэнэй хүдэлмэриин эхилтэр бэлэн болгохо.

12. Наркомзем, Аймисполком ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые нигэжэ үялгаха гэбэл:

а) силос дараха түсэбые энэ оной майн 20 хүртэр колхозуудта хүргэхэ;

б) мүнөө колхозуудта үлөөд байһан силосой тоо ба шанарыень байгша оной июниин 5 хүртэр шалгажа үзөөд, тэрэниие зүбөөр хадагалха ябадалые хангаха. Тиимэлээ нёдондо дараһан силосые 1943 ондо силос дараха түсэб соогоо оруулжа болохогүй;

в) байгша оной июниин 5 хүртэр силос дараха бүхы түхеэрэлгэнүүдые (башни, траншей, нүхэн) инвентаризацилха, тэрэ нүхэн бүхэнэй хэды шэнээн багтаасатай байһыень тодорхойлон олохо;

г) 1943 ондо силос дараха тушаа тогтоогдомол түсэбөө үнэлэлэн силосно траншей ба нүхэнүүдые бэлэдхэхэ даалгабари ба болзорыень июниин 10-һаа оройтонгүй тогтоожо үгэхэ;

д) үбһэ тэжээл силосовалха колхозно инструкторнуудые ба силос хэршэхэ машинистнүүдые бэлэдхэхэ тушаа 2—3 үдэрэй кустовой курсануудые энэ оной июниин 10 хүртэр зоотехнигүүдэй хүсөөр үнгэргэхэ;

13. Колхоз бүхэн үбһэ тэжээл силосовалха түсэбэйнгөө 50 процентһээ доошо бэшыень июлиин 1 хүртэр дүүргэхэ ба корнеклубнеплодуудай ургаса хуряалга эхилхэ багта 98 процентһээ доошо бэшэ дүүргээд байха ба мүн тэрэниие хуряажа дүүргэхэ багта 100 процентһээ доошо бэшэ дүүргээд байха ёһотой гэжэ тогтоохо.

14. Хабарай тарилгада МТС-үүдэй бэлэдхэлые шалгажа үзэлэгтэл адлаар колхозуудай үбһэнэй хүдэлмэридэ хэрэгэ бэлэдхэһыень байгша оной июниин 20-һоо 30 хүртэр аймагай комиссиар шалгажа үзэхэ.

15. Бүхы колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөе угаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ба үбһэ сабшаха болон силос дараха түсэбөө дүүргэхэ ба үлүү гартар дүүргэхэ ябадалые хангахыень ВКП(б)-гэй Айком, Аймисполком ба МТС-үүдэй политотделнүүдые үялгалха.

16. Үбһэ хуряалга ба силос дараха ябадалда һайнаар бэлэдхэхэ ба үнгэргэхэ тушаа олониитэлэ ойлгуулха политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхыень ВКП(б)-гэй Обкомой пропаганда ба агитациин таһагые. ВКП(б)-гэй Айкомуудта ба МТС-үүдэй политотделнүүдэй начальнигуудые үялгалха, тиихын тулада:

а) сабшалан хадалангай ургасые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай колхознигуудай дунда суута луговодуудай элиихэл хэгэ ябадалые эмхидхэхэ;

б) үбһэ хуряалга дээрэ политическо-нитын хүдэлмэри ябуулха зорилгонуд тухай асуудалтайгаар аймагуудта колхозно агитаторнуудай зүблөөнүүдые үнгэргэхэ;

в) үбһэ хуряалгын үедэ бүхы бригадануудта хүндэлэлэй доска, боевой листок ба ханын газетэ гаргаха, газетэнүүдые уншаха, хөөрэлдөө лекци хэхэ ба үбһэнэй хүдэлмэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр харуулха болоно.

Үдэр гээбэл—ургасаа алдахаш

Түргөөр ба шанартайгаар тариха гээшэ бүхы колхознигуудай арюун уялга мүн

һүүлэй мэдээгээр, манай республикын аймагуудай колхозуудта бүхы культурануудай тарилгын түсэбые зүбхэн лэ 51 процент болгобо.

Тарилгыг ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын зорилгоор үнгэргэдэжэ байгаа декадын үе соо тарилгын темп нилээдгүй дээшэлбэ. Дунда жэшээгээр республика дотор нэгэ үдэрэй турша соо 7—8 мянган га тарилга хэгдэнэ.

Яруунын аймагай колхозуудаар тарилгын темп илангаяа һайнаар ябана. Энэ аймагай колхозуудта таригдаха ёһотой бүхы культурануудайнгаа 84,6 процентые тарижа дүүргэбэ. Мүн тэрэшэлэн Хэжэнгэ, Зэдэ ба Закаменай аймагуудаар мүн лэ барагтай ябана. Гэбэшье, хэдэ хэдэн аймагуудта, жэшээлхэдэ, Кабанскын, Тарбагатайн, Баргажанай, Сэлэнгынь, Кяхтын аймагуудай колхозуудта тарилгынгаа түсэбые 50-шье процент болгоогүй.

Тарилгые унжагайруулха гээшэ тэсэмэдэр бэшэ хэрэг. Тарилгын темп болбол сэрэгэй үеын зрилгые хүсэд хангаһан байхэ ёһотой. Иимэһээ зүбхэн лэ хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэлгэ хадаа хойшолуулшагүй шухала зорилго мүн болоно.

„Трактор бүхэнөөр 500 га хахалхабди“

Цыренбазаровай бригада шэнэ уялга абаба

Нүхэр Цыренбазаровай хүтэлбэрилдэг 2-дохи номерой тракторна бригада эрхим һайн хүдэлмэреэрээ МТС соогоо илгарна.

Энэ бригадын трактор бүхэн хабарай тарилгын түрүүшын 10 хоног соо зөөлэн хахалалгада оруулхада 51 га хахалаад байна. Трактористка нүхэр Цырма Балданова гэгшэ колёсно тракторааар 47 га газар хахалаа. Түсэбэй ёһоор 3,8 орондо 4,5 га хахалжа байгаа тракторист нүхэр Б. Гуруева мүн лэ һайн жэшээ харуулна. Энэ бригадын трактористт бүхэн дүйцэл горючи бүхэнэй түлөө тэмсэжэ, нилээд ехэ горючи алмаба.

Эдэнэр газар хахалха графигаа варинаар сахина. Тракторнуудай ажалгүй байха ябадалые сүм усадхахын тулада техническэ харуулһалгые тон һайнаар табина. Эдэнэй тракторта холхидоһон нэгэшье шүрэб олохо гээшэнь бэрхэтэй. Булад мориойнгоо үгэхэ бүхы хүсэ шадалые хүсэд хэрэглэдэг дээрэһээ амжалта ехээр түйлагдана.

Республикынгаа 20 жэлэй ойн нэрэмжэтэ соцмүрысөөндэ оролсохоо, энэ бригадын трактористнуд зөөлэн хахалалгада оруулхала трактор бүхэнөөр 500 га хахалхабди гэһэн үялга абаа.

Г. Бадмаев.

„11 плугшад шагнагдаба“

Яруунын аймагай «Путь Социализма» колхозой членүүд сэрэгэй үеын тарилгые шуумгай хурданаар үнгэргэжэ байна. Эртын тарилга хэхэ түсэбөө дүүргээд, орсён культурануудай тарилгада оробо. Энэ хүдэлмэридэ эрхимлэжэ гараһан 11 плугшад колхозой правленин зүгөөр магтаал абажа шагнагдаба. Шагнагдагшадай дунда эрхим плугшад нүхэд Д. Зодбоев, Д. Дамбаева, Г. Цыденов, Я Галданова ба бусад бии.

Дан. Ширабон.

18 колхоз тарилгаа дүүргэбэ

ЦАКИР. **(Телефоноор).** Оросёото ба бусад культурануудай тарилгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын зорилгоор соносхогдоһон декадын түрүүшын үдэрһөө—майн 18-һаа хойшо Закаменай аймагай колхозуудта тарилгын темп эрид дээшэлбэ.

Һаяын үдэрнүүдтэ аймагай бусад колхозуудта ороён культурануудай тарилгые дүүргэхэнь.

Дамдинов.

Арбууландаа аб адли эрхимүүд

Звено бүхэн иимээр ажаллаг лэ

СЭЛЭНГЭ. **(Манай информаторһаа).** Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомольско-залуушуулай звено болбол бусад звенонуудта орходоо үлэмжэ байнаар хүдэлмэрилжэ, мүрысөөндэ алажа гараба.

Энэ звено 10 хүнһөө бүрилдэһэн юм. Эрхим плугшад нүхэд Б. Балданова Д. Банзаракцаева, Д. Эрдынеева, Ф. Бахеров ба бусад түсэбэй ёһоор 0.80 га хахалхын орондо хоходоо 1.20—1.50 хүртэр хахалаг байна. Нэгэн үгөөр хэлэбэл энэ звено соо нормоёо дүүргэдэгүй хүн байхагүй.

Комсомольско-залуушуулай звеногой членүүд нүхэр Сталинай майн 1-эй приказтай танилсаад байхадаа мүнөө-нэйхидэ орходоо үшөө һайнаар хүдэлмэрилжэ, хабарай тарилгын бүхы культурануудай тарилгые правительствоар тогтоогдоһон болзор соо заабол дүүргэхэбди гэһэн тодорхой үялга абаад, тэрэнээ үнэн хэрэг дээрэнь үзэглэн бэелүүлжэ байна.

Б. Цоктоев.

СОВЕТСКЭ ИНФОРМБЮРОҺОС

МАЙН 21-эй ҮДЭШЫН МЭДЭЭСЭЛ

Майн 21-эй туршада фронт дээрэ шухала хубилалтануд болоотүй.

Манай корабльнууд ба авиаци дайсанай торпедна катер ба һахюулай кораблие шэнгээгээ.

★

Майн 21-дэ манай авиациин частьнууд фронтын эллэб участогууд дээрэ 4 немецкэ танк сэрэгба ашаа тээһэн 60 шахуу автомашина үгы хэбэн гү, али гэмтээһэн, горючитай склад тэһэлһэн, түмэрзамай эшелониие хяа бала сохиһон ба дайсанай 5 артиллерийскэ батарейн буудалгые дараһан байна.

★

Новороссийскһаа зүүн-хойгуур манай частьнууд эзэлһэн позицинуудаа бүхэжүүлжэ, дайсанда эсэргүү артиллерийскэ буудалга хэбэ. Нэгэ частиин артиллеристнууд 2 блиндаж, ажаглалтын 2 пункт хяа бала сохижо, дайсанай 6 артиллерийскэ батарейн буудалгые даараа.

Манай зенитнэ артиллериин буудалгаар 5 немецкэ самолёт унагаагдаба.

★

Севскын оршондо советскэ артиллери дайсанай сэрэгүүдэй бөөгнэрэлгэ хулар хэлэн буудалгата доётолго хэ. 2 батальон шахуу гитлеровецүүд тараагдаг сохигдоһон ба зарьманиинь үгы хэгдэһэн байна. Ондоо нэгэ участок дээрэ манай татнуулшад нюугдаһан 60 немецкэ танкые элирүүлһэн юм. Манай артиллери тус райондо буудалга хэ. Целиин оршондо түймэр ба тэһэрэлгэнүүд ажаглагдаба.

★

Калининска фронт дээрэ Богданов командиртай частиин артиллеристнүүд хэдэн миномётно батарейн буудалгые даража, 5 блиндаж һандаргаад, дайсанай 4 автомашиные үгы хэбэ. Нүхэр Голубев командиртай частиин снайпернууд 78 гитлеровецые хюдаа.

★

Волховско фронт дээрэ манай частьнууд дайсанай позицинуудые буудаба. Советскэ артиллериин буудалгаар 11 немецкэ дзот ба ажаглалтын 4 пункт һандаргагдажа, 4 автомашина ба ашаа тээһэн 9 повозко үгы хэгдээ. Бу-пулемётно ба миномётно буудалгаар 80 гаран гитлеровец хюдагдаһан байна.

★

Житомирско областиин нэгэ райондо ябуулгаа хэжэ байһан партизанска отряд түмэрзамай плотногой участогые минировалһэн юм. Табиһан минэдэнь орожо немецкэ сэрэгэй эшелон тэһэ бала буугаа. Нэгэ паровоз ба һомо хэрэсэлтэй 17 вагон үгы хэгдэбэ. Эшелоной хүмэрин унаһан ба тэһэрһэн дээрэһээ түмэрзамай тус участок дээрэ поезднуудай ябалга хэдэн үдэртэ таһалдаһан байгаа. Щорсын нэрэмжэтэ отрядай партизанууд майн 17-до Германи ошожо ябаһан эдеэ хоолой зүйлтэй эшелониие хажуу худар халяан унагааба. Польско патриодууд немецкэ эзэмдэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлээ шангадхажа байна. Келецкон уездэ партизанууд немецкэ казармые галдаад, мэгдэл сошордолой гарха һамбааниа олон буу зэбсэг булиан абаһан байгаа. Любليны оршондо түмэрзамайхид сэрэгэй ашаа тээһэн товарна поездые ба сэрэгүүдые һуулгажа ябаһан немецкэ эшелониие хажуу худар халяан унагааба. Тус райондо бүлэг полягууд олон немецкэ чиновникууд ба полицейскэнүүдэй байһан байра худар хэдэн гранатануудые шэдээ. Тус гранатануудай тэһэрхэдэ 50 гаран гитлеровецүүд алагдаһан ба шархатаһан байна. Алагдагшадай дунда немецкэ полициин начальник, немецкэ бургомистр ба бусад бии. Краковта партизанууд машинада һуугаад ябажа ябаһан 3 немецкэ офицерые үдэр дунда алаба.

Фронтовигуудай эжынэрэй ба һамгадай городской митинг

Майн 20-ой үдэр Ород драмын тэатрта фронтовигуудай эжынэрэй ба һамгадай городской митинг болобо.

—Бидэнэр хадаа нүхэр Сталинай Майн 1-ай приказые эрхимээр дүүргэхэр бөлэн байһанаа үшөө дахин гэршэлэн харуулхын тулада эндэ сугларба гэшэбди, гэжэ ВКП(б)-гэй Горкомой организационно-инструкторска таһагые даагша нүхэр Ковалёва тус митингые нээхэ дээрээ хэлээ.

4-дэхи һүргуулиин директор фронтовигай эжы нүхэр Яцевилло гэгшэ халуун хурса үгэнүүдые хэлэбэ:

—20 жэл соо Бурят-Монголнай үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябаналаа усадхаа. Республикамнай һүргуули ба үүгэдэй эмхи зургаануудаар, яслинуудаар бүрхэгдэнхэй. Энэ хадаа Ленинскэ—Сталинска национальна политикын аша үрэ мүн. Эдэ бүгэдыемнай харатай муухай дайсан хүл дороо гэшхэхэ һанаатай. Тиигүүлхэгүйбди! Фронтовигуудай үхибүүд тухай анхарал оролдолго ехээр табия! Немецко-фашистска булимтарагшадые хяа һамна сохихо ябадалые түргэдхэхын тулада хаба шадалаараа оролдое!

Мяханай комбинадай стахановка фронтовигай һамган нүхэр Глушкова гэгшэ нигэжэ мэдүүлээ:

—Би хадаа электрообмотчигой мэргэжэл шулалааб. Энэ хадаа хялбар бэшэ байгаа. Тоёд би мүнөө энэ хэрэгтэ залуушуулые һургажа байнаб. Республикын 20 жэлэй ой гүйсэхэ үдэр хүртэр 4 хүдэлмэришэниие һургажа бэлэдхэхэб гэжэ үялга абанаб.

—Би болбол немецкэ дарлалтада орёһон советскэ хүнүүдэй хохидол зоболонгые нюдөөрөө үзөө һэм, гэжэ медицинскэ албанай ахалагша лейтенант нүхэр Ульянова хэлэнэ. Немецкэ алууршадай хэбэн хамаг бүхы гэмтэ ябадалнуудайнь түлөө тэдэнһээ үлөөгөө абаха, үшөө дахин дахин үлөөгөө абажа байха гэжэ хэлэхэ ёһотойб.

Митингдэ хабаадагшад болбол ПВЗ-эйн стахановка нүхэр Кравцовагай сэдьхэл хүдэлгэмэ хурса үгэнүүдые хэлэхэдэнь угаа ехэ анхаралтайгаар шагнаба:

Энээнэй урда тээ би гэрээ һахижа һуудаг бэлэйб, тоёд мүнөө Лесосудомашстрой трестын механическа заводой цехын мастер болоод байнаб гэжэ нүхэр Галушевская хөөрэнэ. Немецко-фашистска булимтарагшадые дараха ялалтын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ өөрынгөө гараар түйа нэмэри хэжэ байнаб гэжэ һанахадаа омгорхоноб!—гэбэ.

Энэ митинг дээрэ үгэ хэлэгшэдые нэрлэбэл: Коопинсоюзай хүдэлмэришэн, фронтовигай эхэ нүхэр Миронова, Советскэ Союзай Герой Харитоновай һамган нүхэр Дроздова, валяльно-войлочно фабрикын цехын начальник, фронтовигай басаган нүхэр Дрыгина, Хэлхеэ холбооной Управленин хүдэлмэришэн фронтовигай һамган ба партизанкын эгэшэ нүхэр Кравчинская ба фронтовигай һамган нүхэр Костылева гэгшэд болоно.

Нүхэр Сталинда эльгээхэ бэшэгые митингдэ хабаадагшад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр үгтан абаба.

Нүхэр И. В. Сталин господин Джозеф Э. Дэвистэй уулзаба

Майн 20-ой үдэр СССР-эй Арадай Комиссариарай Советэй түрүүлэгшэ нүхэр И. В. Сталин Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүхэр В. М. Молотовтой хамта байжа США-гэй президентын нюурай түлөөлэгшэ господин Джозеф Э. Дэвистэй уулзаба. Господин Дэвисые США-гэй посол господин В. Г. Стэндли нүхэр Сталинтай уулзуулһан байна.

Нүхэр В. М. Молотов господин Джозеф Э. Дэвистэй уулзаба

Майн 20-ой үдэр Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүхэр В. М. Молотов Америкын Холбоото Штадуудай президентын нюурай түлөөлэгшэ господин Джозеф Э. Дэвистэй уулзаа. Энэ уулзалган дээрэ СССР-тэ һуугаа Америкын Холбоото Штадуудай посол господин Вильям Г. Стэндли байлцаба.

Үбгэн патриодуудай үльгэр жэшээ

— Модо бэлэдхэлдэ хэнэ эльгэхэ гээшэ дүбли,— гэһэн үгэ хүүр Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой правленин соо нэгэтэ гараһан юм.

— Нүхэр, түрүүлэгшэ! Модо бэлэдхэлиэ нанаһгаа эльгэгты, мүнөө сагта хүн бүхэн хүмаршье хүдэлмэри хэхэ бүтэхэ үеилгатай болоо. Бидэнэй хүбиг сагае ами бээ хайрлангүй хамгаалжа байгаа үрэ хүбүүлэйнгээ, аша дүүнэрэйнгээ ороно хүдэлмэрилхэ зэргэтэйбли,— гэжэ 60 наһаяа намнажа ябаһаншье һаа. үнөөл солбон хүнгэн үбгэн Чимит Банзарацаев мэдүүлээ һэн.

Тэд, колхозойнь правленин үбгэн патриотой урма зоригыень үгтан хэмжэжэ, Чимит үбгэнөө шухала ажалда эльгэгдэ.

Чимит үбгэнийе модобэлэдхэлиэ эльгэхэдэ колхозынь заланшье алдуу гээгүй. Юуб гэхэлэ, Чимит үбгэн үдэрэйнгээ нормые 140—150 процентһээ доошо дүүргэжэ үзөөгүй. Үдэр бүрийнгээ түүсэбые 150 процентһээ доошо бэшэ дүүргэжэ байһан колхозник нүхэр Будажаб Ульзутуев мүн лэ һайн жэшээ харуулна.

Нэгэтэ, үдэрэй эршэлэ шанга хүлэлмэри хэжэ дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, үбгэд барака соо хамгаржа, хэмнай ямараар хүдэлмэрилнэ гээшэб гэһэн тэмэ түүхай хөөрэлдөө хэбэ.

— Юу хэлэхэб даа, бултаараа хэн хэн гэшэгүй һайнаар хүдэлмэрилхэ зэргэтэйбли,— гэжэ бээ барингүй нүхэр Буда Цынгуев хэлэбэ.— би мүнөө 63 наһатайб, та нүхэдһөө ехээр гээгдэхэеэшье мэдэнэгүйб.

Ингэжэ үбгэн патриотуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөнэй сор зали соробилжо эхилэ һэн. Үбгэн Буда Цынгуевэй ажалайнь бүтээсэ дүнгэ жэшээгээр 130 процентһээ доошо бэшэ байгаа. Эдэнэрэй нимэ стахановскаар хүдэлмэрилжэ байхада, нормоёо дүүргэхэгүй гээшэнь залуушуудта эшлэбтэр байха һэн. Тэд, манай залуушуул тиимэ нобшо унжагай бэшэ. Тэдэнэр эдир залуугайхие эршэтэйгээр ажаллаһан ба ажаллаханшье юм. Модо отолошод, зөөгшэд нүхэд—Н. Галданов, Д. Будажапова (Молотовой нэрэмжэтэ колхоз) гэшэд саг үргэлжэ нормоёо үлүүлэн, эрхим стахановецуул болон мастаалда гараба.

Үбгэн патриотуул үбэлэй бүхы сезон соо залуушуулда жэшээ харуулжа хүдэлмэриллээ. эдэ ороондо хэдэн мянган кубометр модо үгөөд, гэр бүлэдээ бүсэхалаа ой соо үлэһэн нүхэдтөө нигэжэ мэдүүлээ: «Бидэниие ерэхэ намар хүлеэжэ байгты. тарыа талхаяа үргүүлжэ, үбһэ ногоо элбэг ехээр бэлдэжэ гүрэнтэйгөө тоосоо хэжэ дүүргээд, гамарай түрүүшын сабаниаар баһал модондоо ерэхэбли»

А. Моксоев.

„Эрдэм“ совхозой эохимууд

Нүхэр Михаил Поповой хүтэлбэрилдэг комсомольскэ-залуушуулай тракторна бригада совхозоо соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Зөөлэн хахалалгада оруулхада энэ бригадын трактор бүхэн бүри майн эхеэр 75.4 га хахалһан байгаа.

Республикынгаа XX жэлэй ойн нэрэмжэтэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо энэ бригадын ажалайнь бүтээсэ бүри ехэлэбэ. Тракторист нүхэр М. Иванов «ЧТЗ» трактораар 14 га хахалын орондо 18 га, комсомолка Анна Михайлова гэгшэ 4-эй орондо 6—7 га хүртэр хахатна. Тиихэдэ, тракторист нүхэр А. Брылёв ба И. Варфоломеев гэгшэд түсэбэй ёһоор 14 га тарилга хэзэ байна. Тракторист Брылёв зөөлэн хахалалгада оруулхада 124 га хахалжа. 146 килограмм горючи алмаба. Үдэрэйнгөө нормо 120—150 процент хүртэр мүн лэ тракторист нүхэр Д. Калашников гэгшэ дүүргэнэ.

П. Халтанов.

Үндэр бүтээсэтэй, үлэмжэ һайн шанартай

Кяхтын аймагай Ульзутуйскэ сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоз энэ жилэй тарилгада 31 плуг, 27 борной ба 5 сеялкэ хэрэглэнэ. Хабарай хүлэлмэридэ хабаадаһан колхознигуудай олонхинь үдэрэйнгөө нормые үлүүбшэлэн ходо дүүргэхэлээ агротехникын заабари айхабтар наринаар сахилаг байха юм.

Энэ колхоз эртын тарилга дүүргэһээр үнэ болоо. мүнөө оройнхиненшье ажмалтагайгаар хэжэ байна.

Тарилгын үедэ агитаторнуул мүн лэ адэ оролдолто гаргана. Д. Аюшеев, С. Васильева, Г. Галсанов гэгшэд колхознигуудай дунда ойлгуулламжын хүлэлмэри таһалгаргаһан үйгөөр табижа шалаба.

Н. ЧОЙБСОНОВА—Б-Кударинска МТС-эй участковэ агроном.

Адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ

★

А. МОДОГОЕВ—ВКП(б)-гэй Обкомой малажалые эрхилхэ секретарь

★ ★

Манай республикыи колхозуул 1942 ондо малажалай продуктнуудые түгшаа ха үилгаа дүүргэһэн болбошье, адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэгүй байшоо. ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро ба республикыи Совнарком болбол «Бурят-Монгол АССР-эй колхозуул ба совхозуудта 1943 онде адуу мал үсхэбэрилхэ түрэнэй түсэб түхай гаргаһан тогтоол соогоо 1942 онде Түнхэнэй, Кяхтын, Тарбагатайн ба бусад аймагуудай партийна, советскэ, газартаряалангай органуудай ажлые малажалые хүтэлбэрилжэ хэрэгые хангалтагүй муугаар хүтэлбэрилжэ байһыень тэмдэглэнэ байха юм.

СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо 1943 онде хамаг бүхы үхэр малуудые нилээл ехээр олошоруулха түхай хараалгаһан ба энээнһээ хойшо колхозуудта хамтын һүрэгүүдые үлэмжэ олон болгон түргэнеер үсхэхын тулада шухала хэрэгтэй хамаг бүхы условинуул байгуулагдаһан байна.

Олоншот колхозуудай партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд нёлонхо малажалые хүлэлмэрине муугаар ябуулаабли гэжэ зүб шинжэлбэри гаргаад, 1943 онде адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые хүсэд дүүргэжэ шалгаһанинь бүрилгэ һаа һайшаалтай. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай совсоветэй Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Рабданов, партийна организацинь секретарь нүхэр Балжирова) 1943 онде адуу мал үсхэбэрилхэ түсэбее үлүү гартар дүүргэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн Кабанскыи аймагай «Красный Рыбак», Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Зэдын аймагай Желтуринска сельсоветэй Лениной нэрэмжэтэ ба Баргажанай аймагай хэлэн олон колхозуул адуу мал үсхэбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн ба холо үлүүлэн дүүргэһэн байна юм.

Эдэ колхозуудай амжалта түйлаһан ушарынь юун бэ гэхэлэ нёлонхо энэ малнуудые ороонхо оруулха кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэһэн, үхэр малаа тон һайнаар онло оруулһан байгаа. Баһа адуу малаа. илангаяа нарай малнуудые хоролтогүй һайнаар тэжээхэ харуулаха тушаа үлэмжэ ехэ ороолого гаргаба. Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ба тэнцэхи партийна организацинуудынь колхознигуудай дунда үдэр бүрилэ ойлгуулалтыи хүлэлмэри ябуулһан байгаа.

Тэд тиимэ колхозуул манай эндэ тон үсөөхэн. Кяхтын, Түнхэнэй, Тарбагатайн ба бусад аймагуудай колхозуудта мал үсхэбэрилхэ ябадаг тоншьэ хангалтагүй байдалтай. Энэнь юун дээрэһээ болоноб гэхэлэ, тэнцэхи партийна, советскэ, илангаяа газартаряалангай органуул ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол дайнай үеын оршон байдалай эрилтын ёһоор мал үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа табидагүй байна.

Кяхтын аймагай колхозуул 1942 онде адуу мал үсхэбэрилхэ түсэбее дүүргэгүй байһан аал. мүнөө жэлдэшье малайнгаа һүрэгтэ үүлгэрэгтэ ба нютагай азарга бухануудые табиха, тэлэнние һайнаар харуулалха ба тэжээхэ условинуудые байгуулха хэрэгтэй. Эхэ малнуудые ороонхо оруулха ажалда эрхим һайн колхозинуудые табиха хэрэгтэй.

Үхэр малаа һайнаар адуулха ба бэлшээри дээрэ таргалуулха гээшэ адуу малаа үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн ухатай юм. Тэд ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Совнаркомой зүгһөө нэгэтэ бэшэ даалгабари үгтэһэн болбошье. колхозуудта үхэр малаа адуулха ба бэлшээри дээрэ таргалуулха түхай анхаралаа табигдадагүй байдаг.

Интэжэ ажал хүлэлмэрэ муугаар табиаг нэрэһээ үхэр малнай тэнцэх тамир муугайгаар үбэлжэлгэнэ ороолог байха юм. Тиимэ хадаа тэдэнэ һүлмяха. нооно гэхэ мэтыи продукци багаар абтаг байна гээшэ. Манай республикыи колхозуул үрэндее турااхай муу мал тушаагаг ушарнуул үсөөн бэшэ үзэгдэнэг. Энээнэ хойшо үхэр малаа адуулха ба бэлшээри дээрэ таргалуулха ябадалые зүбөөр эмхидхэхыи тулада, бэлшээриин газарые участогуул болгон хубаажа таһалаад, үүдүртэ бүхэндэ даалгажа үгэхэ хэрэгтэй.

Гүүртэнүүдэ үхэр малаа бэлшээри дээрэ адуулха сагыень зүбөөр тогтоохо болоно. Мүнөө жэлдэ колхозуудта үхэр малаа һүнгиее адуулха ябадалые эмхидхэхэ шухала. Эрхим малшад стахановецуудай дүй дүршэл дээрэһээ хараад үзэхэлэ: һүнгин сагта үхэр малаа бэлшээгэ гээшэ угаа ехэ ашагтай байдаг. Юуниеб гэхэлэ тэлэнэр халуу наранда ба боргоохо батагананда зоҮонгүй. һайнаар бэлшээг.

Зунай сагта үхэр малаа бэлшээри дээрэ һайнаар харуулалхын хажуугаар. үбһэ хүряалгада үргэн ехэ бэлэхэл хэхэ хэрэгтэй. Республикыи Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол 1943 онде колхозуудта үбһэ тэжээл бэлдэхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганнуудые батаһаан байна. Тиимэһээ, сабшалан хаалаан дээрэхи модо шулуу ба бог бүргалуудые сэбэрлэхэ, үһалха, герасимовска звеноуудые комплектовалжа хүсөөхэ ба сабшалангай газар нэрэ агротехническа хэмжээ-ябуулганнуудые бөелүүлхэ түсэбее хүсэл дүүргэхэ шухала.

Мүн тэрэшэлэн колхоз бүхэнхэ машина зэмсэгүүдэ һэльбэн заһаха, запас частьнуудые суглуулха ба шэнэ жэ заһаха. үхэр малайнгаа байна байдалые һэльбэжэ заһаха ба шэнээр барха тушаа нилээл ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүү гартар дүүргэхын түлөө тэмдэл хэхэ шиидхэхы саг ерээд байна. Бидэнэй зорилго хадаа. малшадай дунда партийно-политическэ хүлэлмэриие һайнаар ябуулжа социалистическэ мүрысөөниие толгойлхо ёһотойби. Манай республикыи колхозуул өөһэдынгөө хозяйствоные усалхажа, БМАССР-эй 20 жэлэй ой хүртэр адуу мал үсхэбэрилхэ түсэбее дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэжэ шалаха ба дүүргэхэгшье ёһотой.

Господин Джозеф Э. Дэвис Москвада ерээ

Майн 19-эй үдэр Москвада Америкын Холбоото Штадуудай президентын мюурай түлөөлэгшэ господин Джозеф Э. Дэвис ерээ. тэрэ хадаа 1936—1938 онуудта Советскэ Союзда США-гэй посол байһан юм.

Центральна аэродром дээрэ господин Джозеф Э. Дэвисые Гадаада Хэрэгүүдэй Аралай Комиссарай оролгошо нүхэр В. Г. Деканозов, НКИД-эй американска орнуудай таһагые даалгша нүхэр Г. М. Зарубин, протокольно таһагые даалгша нүхэр Ф. Ф. Молочков, НКС-гэй гадаада харилсаануудай таһагай начальник полковник Евстигнеев, мүн тэрэшэлэн онсо томилолгото ба бүрин эрхэтэ посол господин В. Стэнли түрүүтэй американска посольствын членүүд угтаһан байгаа.

Советскэ хэблэл газетэнүүдэй түлөөлэгшэдтэ господин Дэвисэй хэлэһэн мэдүүлгэ

Советскэ хэблэл газетэнүүдэй түлөөлэгшэдтэ господин Дэвис нигэжэ мэдүүлэн байна гэбэл:

«Богонихон болзор соо болобошье, Москвада далаан ерэжэ үзэхэлэ угаа зохиг байна. Албанайнгаа ажал хэжэ, эндэ байхалаа би болбол нилээл олон хүнүүдтэй халуун хани барисаатай болоо һэм. Тэрэ холбоо барисаагаа һэргээхэ гээшэ надта ехэхэн баяр ерүүлэ байна.

Манай агуулхэ президент господин Рузвельтын түсхай түлөөлэгшын тушаалтайгаар танай агуулхэ вожь премьер Сталинда бэшэг үгүргэжэ эндэ ерэһэнэ тусгаар ехэ аза талаан гэжэ тооломоб.

Таанар гайхамшаг ехээр гүнгуудта эсэргүүсэлтэ хэжэ. бүхы дэлхэйе гайхуулаат. Зүгөөр, би үнэ хада эндэ эсэргүүсэлтэ тиимэл байха юм гэжэ урилшалан хэлэе һэм. Бидэнэй хоорондо зарим идеологическа үзэлэй талаар илгаануул бии байбашье, табан жэлэй саада тээ Москвада морлоходоо би болбол танай агуулхэ гражданска ба сэргэгэй хүтэлбэрилэгшэдые. Советскэ Союзай арад зоние угаа ехээр хүндэлжэ ба магтажа баяртайгаар бусаа бэлэйб.

1941 оной июнь һарада бүдүүлиг муухай добтолгодо ороһон советскэ аралай агрессиие эсэргүүсэлтэ хэһэн түхай туужа домогноо онлоо тиимэ алдарта һайхан юумэ гэжэ түүхэ дотор олдохогүй. Энэ эсэргүүсэлтын түүхэ хадаа эрэ сүлөө ба дура зориг гээшье улам зоной хүндэлжэ дураажа байһан саггань хөөсшье мартагдахагүй юм.

Танай Сталинград хэзээдэ мүнхэ оршожо байха. Тэрэ хадаа советскэ арад айхабтар ехэ бэрхэшэлнүүдэ ороншье гайхамшаг аллар суугаар бээ бүрлөөжэ, ехэ ба бага городуудай бүгэдөөрөө хэжэ байһан тэмсэлэйнь үльгэр жэшээнь болоно.

Дайсаная даража нилээл байхадаа, би Советскэ Союзда хубиингаа хэрэгээр үшөө дахин ерэжэ. ерээдүй сагта таанарай түйлаха томо томо амжалтануул ба прогресстэй танилсажа шадаха бэзэб гэжэ сэхэм найдаһаб.

Миниий орен энэ дэлхэйн дайнда оройтожо орсо. зүгөөр үүн резервүүдые бэлэлхэхэ ба механизированиэ хүсэ шалалай талаар бидэнэр мүнөө өөһэдынгөө арга боломжонуудай дээрэ захалаань гаража байнабли гэжэ найдуулжа шадахаб. Премьер Сталин, премьер-министр Черчилль ба президент Рузвельтын болон бусад нэгэгэмэл нацануудай лидернүүдэй алас холо харалаг онобшотой мэргэн ухаридалта доро ябажа, фашистска агрессиие дүүһан даража һалгааха байһамнай һүнэ болоод үдэр болотогтол алли лаб найдалтай байна гэшэ».

ХИЛЫН СААНА

Рурска областьдо айхабтар ехэ үер болоо

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Рейтер агентствын даамжуулхань хадаа Баруун Германда англійска авиацийн добтолго хэһэнэй эсэстэ ухаанай хаалтануул һалгаргадажа, үер болоод Рурска областийн центр хүртэр тараба. Рейн ба Везер мүрэнүүдэй уханиинь түргэнөөр нэмэжэ байна. Томо томоажүйлэбэрийн центрүүдэй байдалынь ухаанай үер дээрөөсэ һарилба. Энэ үертэ бүхэли районуул абтаад, амнараа таһархай байдалтай болоо.

Турецкэ газета Италийн фашистска зонхилогшодые наадалжа бэшэб

АНКАРА, (ТАСС). «Анадолу» гэдэг турецкэ газетэ болбол Тунисые аллахынгаа үрда тээ Италийн фашистска зонхилогшод «итальянска империйн 7 жэлэй ой гүйсэһэн» түшаа һайнлэрлэгэ хэһыень наадалжа бэшэнэ.

«Хэрбээ немецүүд Сталинградта сонгиноһонгоо үйдажа. 3 үдэрэй шадалаг соносхоһон байгаа һаань, итальянецуул өөһэдынгөө бүхы колониальна эзэмэлгэнүүдые аллаһан түшаа үхэһэн соллагуудайнгаа хүүрнүүд дээгүүр пляска хэһэн байна» гэжэ түс газетэ бэшэнэ.

„Европодошье, Азидашье дайсандаа добтолхо“

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). США-гэй далайн министр Нокс гэгшэ Бостондо үгэ хэлэхэ зуураа Европодошье Азидашье дайсанай гол ехэ бүхэжүүлгэнүүдтэ добтолхо сагнай дүтэлөө гэжэ мэдүүлээ. Нэгэдэмэл нацинуул гадаала бастионуул дээгүүр дайсаниие хэд һамна сохибо гэжэ мэдүүлээд, энээнэй хойдо тээ хэгдэхэ добтолгото операцинуул хүндэ хүшэр гарөө хоролтодо орохые эрихэ байна гэжэ Нокс урилшалан һануулба.

Шэнэ кинокартинануул

Бурят-Монголой главкинопрокат һаяын удэрнуудтэ „Актриса“, „Антоша Рыбкин“, „Украинын тала губинуудтахи партизанууд“, англійска—„Леди Гомельтон“ гэжэ шэнэ фильм ба бусад һонин картинануудые гаргахаа байна.

Шэнэ пьесэнуул табигдахань

Бурят-Монголой Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театр болбол республикынгаа XX жэлэй ойн һайндэртэй лашарамдуулан П. И. Чайковскийн зохёоһон „Евгений Онегин“ гэжэ оперые ород ба бурят хэлэн дээрэ, Г. Ц. Цыденжаповай зохёоһон „Аралай хүбүүн“ ба „Снайпер“ гэһэн зүжүүдые, „Бахчисарайский фонтан“ гэжэ балетна спектакль ба концертнүүдые харуулхаар бэлэдхэжэ байна.

Залуу кадрнуудые бэлэдхэнэ

Осоавиахимай Бурят-Монголой Центральна Советэй дэргэдэхи хэлхеэ-холбооной хараалые шудалха һургуулида 301 хүн һуралсажа байна. Энэ һургуули болбол мэргэжэл һайнгай операторнуул, радистнуул ба телефонистнуудые бэлэдхэжэ гаргаха юм.

Харюусалгата редакторай орологшо Д. ЛУБСАНОВ.

Мүнөөдэр кинотеатрнуудта

„ПРОГРЕСС“

Илаглашагүйшүүл

„ЭРДЭМ“

Иран

Сеансууднынь 4. 6, 8, 10 часта.

Кассань—2 часаа.

6 һара шахуу үргэлжэлөөн Тунистахи дайнай ябуулганууд союзнигуудай сэрэгүүдэй толотомо илалтаар дүүрэбэ.

Бизерта ба Тунисай өөһэдынгөө гол базануудһаа майн эхиндэ хобхо сохигдоон германо-итальянска сэрэгүүд һүүлээрынь союзна армиинуудта хашагдажа эрье тэшэ түригдөөд, майн 11—12-го бүхыдөө буу зэбсэгээ хуряагаа. Тунистахи германо-итальянска сэрэгүүдые командалагша генерал-полковник фон Арним ба итальянска армийн командалагша Мессе гэгшэд плендэ абтаһан байна. Хойто Африкадахи немецко-итальянска сэрэгүүдэй главна хүтэлбэрилэгшэ Роммель гэгшэ сэрэгүүдэйнгээ бүримүүдэй дилдэхэ урда тээхэнэ яаралаар Германи худар зугаалаа һэн.

Ушар нимэ дээрэһээ 1942—1943 оной үбэл Улаан Армийн зүүнөө гитлеровскэ һүрэг дээрэшэдтэ жэшээлэн харуулхын аргагүй хүсэтэ сохилто үзүүлһэнэй һүүлээр союзна сэрэгүүд Хойто Африкадахи германо-итальянска сэрэгүүдые хяа бута сохижо, буу зэбсэгээ хуряаха баатай болгоо.

Һаяхан майн 3-да, тайлбарилаа хэлэхэлэ, Тунистахи гитлеровскэ сэрэгүүдэй бүримүүдэн бута сохигдохоһоо ороһоо нэгэ неделе урда тээ гитлеровскэ радиокомментатор генерал Дитмар гэгшэ Тунистахи осмин гүрэнүүдэй сэрэгүүдэй позиции бата бэхи гэжэ баталан хэлэ һэн. Тэд союзна сэрэгүүдэй добтолгын долгиной айхабтар эрмэлзэлгэтэй байһан дээрэһээ Дитмарай энэ һайрхуу мэдүүлгэ хэһэнэйнь һүүлээр ороһоо нэгэ неделе болоод байхада германо-итальянска сэрэгүүд өөһэдынгөө бүхы позициинуудһаа хойшо сохигдоод, союзнигуудта бээ түшааха баатай болоһон байгаа.

Фашистска пропаганда болбол зорюута нэлэн бэлэхэһэн 100 000 солдат ба офицертэй, угаа олон буу зэбсэгтэйгээр түхеэрһэн Гитлер ба Муссолини хойто-африканска авантюрые—союзнигуудай горьтойхон үсэнүүдые. Хойто Африка тэшэ татаха гэһэн зорилготой ябуулга байһан юм гэжэ мүнөө совосхохо һанаатай. Үнэндөө хадаа Хойто Африкадахи дайн болбол Гитлер ба Муссолинийн булимтаран эзэмдэхэ түсэбүүдэйнь шухала хубинь байһан юм.

Немецко-фашистска хэблэл болбол Дүтын Востөк тэшэ «һүрэлтэ» хэзэ. тэнцэһээ Энэлхэг тэшэ поход хэлэ гэһэн ябадал гэшэ гэжэ Гитлерэй түсэбые нэгэтэ тайлбарилаа бэлэй. Дайсанайнгаа хүсэ шалал ба аргаболомжые тооцогүй. өөрынгөө хүсые хэтэрүүлэн сэгнэлэг гитлеровскэ стратегийн авантюризм гэжэ нүхэр Сталинай тэмдэглэһэн ябадал эдэ хуурмаг түсэбүүдэй уналтын дотор үлөөө дахин эли тодоор харуулагдаба.

Хойто Африкадахи германо-итальянска стратегическэ түсэбүүдэй авантюризм болбол хамагай түрүүндэ хэзээ хэтэлээ байхаар тогтоогдоһон сэрэгэй ёһоор ябуулгаа хэжэ даһаһан ба бардам гитлеровскэ стратегинүүдэй зүгөөр хэдэн шухала үшар байдалнуудые тооцогүйгөөр хаһажа хаяһан ябадалань байна. Хамагай түрүүндэ эдэнүүд болбол атаарта ба газар дээрэ союзнигуудыг буулгуу хүсэтэй болгожо шадаха юм гэжэ. мүн антигитлеровскэ арминуудай тактика өөһэдынгөөнөөмэй үлэмжэ шахамараар ябуулгадажа болохо юм гэжэ һанадагүй байгаа. Үнэнтэ дээрэ. Хойто Африкын түлөө шиидхэхы тэмсэл хэхэ үедэ союзна командованиг болбол агаарташье. хуурай газар дээрэшье горьтойхон буулгуу хүсэ биш болгожо шадаа. Союзна хүсэнүүдэй хамаг түрэлэй буу зэбсэгүүдтэ германо-итальянска сэрэгүүдые дараа һүнөөхэ сохилтонуудые хэбэ. Союзнигуудай зүүнөө Тунистаа далайн блокада хэһэн ябадал болбол үндэ-итальянска портнуул ба Тунис хойтой хоорондо германо-итальянска пароходуудай ябалтын эмхи журамые ямаг аргагүйгөөр. алдуулаа. Союзнигуудай авиаци болбол Тунисташье, мүн Сицили. Сардини гэдэг аралнуул дээрэшье. Урда Италиашье илангаяа дайсанай өөһэдынгөө хангаха базануул ба аэродромуудтань хүсэтэ сохилтонуудые хэ. Англійска премьер-министрын орологшо Эттель гэгшын мэдүүлэнэй ёһоор. Хойто Африкадахи союзнигуудай агаарай хүсэнүүд болбол германо-итальянска авиацида орхоодоо 4 дахин булюу байһан аал. газар дээрэхи сэрэгүүдтэ ехэ туһалажа зүүнөө байгаа.

Союзнигуудай стратеги гитлеровскэ стратегилэ орхоодоо элитээр булюу байба. Гитлеровскэ генералитет болбол союзна командованиин шадамараар һанаһан ба бэлүүлэн түсэбүүдэй урда юушье хэхэ шадалгүй байшоо.

Эдэ түсэбүүдэйнгээ ёһоор, генерал Монтгомериин команда хоро ябаһан 8-дахи англійска арми болбол апрелийн һүүлэй хагацта хэһэн өөһэдынгөө добтолгото маневренуудаараа Тунис—Бизертдэхи һүүлшын германо-итальянска плацдармуудта ба Тунистa шиидхэхы добтолгые сохом энэ арми урда зүүнөө хэхэнь гэһэн һанал германо-итальянска командованиие түрүүлэн байгаа. Интэжэ һанаһан дээрэһээн Арним болбол Хаммамет, Загуан, Громбалиганай орошондо 8-дахи англійска армийн фронтю эсэргүүсүүлэн германо-итальянска горьтойхон хүсэнүүдые татан суглуулһан юм. Тиихэ хоорононь 8-дахи англійска арми болбол дайсанда мэлэгдэнгүйгөөр хүсэнүүдэйнгээ горьтойхон хубиие генерал Андерсоной команда хоро ябаһан 1-дэхи англійска армида туһалхаар хойто зүг тэшэ ябуулһан байгаа. Тэдэнь хадаа союзна командованиин түсэбэй ёһоор. Тунис городто генеральна добтолго хэхэ ёһотой байһан юм. Тэрэ үедэнь 2-дохи американска корпус генерал Паттоной командованиар мүн дайсанда мэлэгдэнгүйгөөр урда зүүнөө хойто зүг тэшэ сэрэгүүдэй ябуулжа ли. Бизертые эзэлхэ зорилго урдаа табиһан юм.

Союзна штабай золёоһон генеральна добтолгын түсэб бүримүүдэн бөелүүлэгдэһэн байгаа. Нэгэ хуягта танкова дивизи ба ябган сэрэгэй 2 дивизиһээ бүридэһэн 2-дохи американска корпус хада молотой газарта ябуулгаа хэһэн байна. Бизертэтэй Тунисые холбоһон түмэрзамай линии дээрэ байһан Материие майн 3-да эзэлжэн ябадал болбол 2-дохи американска корпусой ехэхэн амжалта болоно. Материин эзэлэгдэһэн дээрэһээ немецко-итальянска сэрэгүүдэй 2 бүлэгэй хоорондохи хэлхеэ-холбоо ба харилсаан эбдэрһэн юм. Тунис ба Бизертын түлөө болоһон байдлаануудай эсэс урда зүүнөө 8-дахи англійска армийн частьнуудай дэмжэлгэ абажа 1-дэхи англійска армийн сэрэгүүдэй Меджерт мүрэнэй оршондо добтолго хэһэн үедэ. майн 6-да гол түлөб шиидхэгдэһэн байна. Англійска частьнуудай добтолго болбол майн 6-да 2.000 шахуу самолёдой нилээлгэ хэжэ дайсанай авиациие гол түлөб үшөө аэродромууд дээрэ байха үедэнь дараһан союзнигуудай авиациин ябуулгаар эмжэгдэһэн байгаа.

Генеральна добтолгынгоо түрүүшын үедэ англійска сэрэгүүд Тунисай обороные сүмэ соохижо түс город тээшэ дабшажа шадаа һэн. Тэрэ үедэнь американска сэрэгүүд французска частьнуудтай хамта байлдаатайгаар Бизерта тээшэ дабшажа город тээшэ ороохо хада уулатай харгы дээгэ немецкэ бүхэжүүлгэнүүдые майн 7-до сүмэ сохёо һэн. Тэрэ үедэнь союзнигуудай сэрэгүүдэй түрүү частьнуул Тунис ба Бизертэдэ ороһон байна.

Ушар нимэ дээрэһээ Тунистахи илалта болбол Европын территори дээрэ союзна сэрэгүүдэй сүмэрэн ороохо сагые дүтэлүүлжэ. итало-германска тонгуулшалай коалициин хүсэндэ эсэргүүсэгээр Европоо үргэн добтолгото ябуулганууые хэхэ болото эртэ байдалнуудые бии болгобо.

П. Вышняков.

УЛАСХООРОНДЫН БАЙДАЛАЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ТЕЛЕФОНЫ: отв. редактора—3-44; зам. редактора—3-23 2 зв.; секретариата и отдела партийной жизни—3-23 отделов сельскохозяйственного и писем—7-55; отдела пром. и транспорта 7-55 2 зв.

Н—5670

Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.